

naše brownfields

semimář pro obce Středočeského kraje

PROGRAMY a NÁSTROJE

13.6 2005

Jiřina Bergatt Jackson,

e-mail jjackson@volny.cz

Nezisková organizace IURS - založena 2001,
problematika již urbanizovaného a podvyužitého území. Naším cílem je:

- poukázat na bariery jeho rozvoje
- identifikovat a podporovat cesty jeho řešení
- iniciovat procesy, vedoucí k vytvoření vhodných nástrojů
- podporovat vytváření hlubšího oborového porozumění a expertízy
- poskytnout naše know-how, těm kdo je potřebují
- zvýšit znovuvyužití brownfields a snížit výstavbu na greenfields

Členové IURS jsou předními odborníky rozličných profesí dotýkajících se aspektů znovuvyužití již urbanizovaného území. IURS usiluje o podporu znovuvyužití těchto území v národní i sektorové úrovni.

Usiluje o co nejširší a na vládní úrovni koordinovaný přístup k řešení problematiky.

IURS je zapojen do řady nadnárodních oborových sítí a účastní se v několika nadnárodních a národních výzkumných projektech.

Co jsou to brownfields

Brownfields“ jsou pozemky a nemovitosti uvnitř urbanizovaného území, které ztratily svoji funkci a využití, mají pravděpodobně ekologickou zátěž a zdevastované výrobní či jiné budovy.

- Tyto nemovitosti pak ekonomicky a fyzicky deprimují své prostředí a okolí. Komplexitou a nákladností řešení problémů spojených s renovací a ozdravěním pak tyto nemovitosti odrazují soukromý kapitál od účinné intervence.
- Brownfields vznikají zejména restrukturalizačními tlaky ve společnosti, jejichž řešení trh nezvládne.
- Politicky je problém vnímán ve vyspělých zemích od konce 70. let a ve své širší souvislosti je spojován s principy kompaktního města a udržitelného rozvoje.
- **Největším problémem se Brownfields stávají když se neřeší.**

Obsah

- Budoucí možnosti
- Brownfields – programy, strukturální fondy, nástroje
  - Národní programy řešící
  - Nástroje územního plánování, fiskální, ekologické, ect
  - Strukturální fondy – kohezní fond, OP Infrastruktura, O Průmysl, SROP, OP Rozvoj lidských zdrojů, OP Zemědělství, fondy Norského království
  - Ostatní možnosti – EU programy (Rámcový výzkumný, Leonardo, Leader, LIFE), REC, mezinárodní granty, národní granty

Budoucí možnosti 1

- Je velmi důležité aby regionální a místní priority budoucího strategického rozvoje a priority budoucího strukturálního financování podporovaly a umožňovaly řešení různých typů brownfields :
  - Komerčně marginálních
  - Sociálně prospěšných
  - Ekologicky riskantních
  - Památkově či kulturně pozoruhodných
  - Deprimujících a ohrožujících své okolí
- Abychom ale mohli takové priority vytvořit a využívat, je nutné nejprve problém identifikovat a zdokumentovat, a také doložit, že taková priorita je pro řešení problému nezbytná
- Když obce a regiony nevyvinou dostatečný tlak na tvorbu relevantních priorit, velká část brownfields bude nadále chátrat bez naděje na řešení

Budoucí možnosti2

- MMR již nějakou dobu chystá brownfields program pro nekomerční lokace
- MŽP chystá program umožňující odstranění stavby a uvedení pozemku do přírodního stavu
- Regionální program pro ŽP zatím brownfields neřeší, ale v budoucnu asi bude
- Přestože, dnes ještě není jasné kdy, od koho, kolik, pro koho a o jaké tituly se bude jednat, lze spekulovat, že s největší pravděpodobností během roku nebo dvou se tento typ programu objeví
- Proto je nutné začít v obci analyzovat, které brownfields by se do jakého programu hodilo a vyvíjet tímto směrem iniciativu a podporovat tvorbu projektů tohoto druhu
- Příprava a realizace brownfields projektů obvykle trvá déle než běžné projekty a obvykle déle než jedno volební období

Národní brownfieldové programy ?

- Těch skutečně zatím není mnoho
- Existují ale národní programy, které se zabývají určitým aspektem brownfields anebo jsou na částečné řešení problematiky použitelné
  - Programy řešící ekologické zátěže
  - Programy řešící dopady převodů vojenského majetku
  - Programy chránící památkové hodnoty
  - Programy odstraňující následky povrchové těžby
  - Programy podporující společenské hodnoty
  - Programy péči o krajinu
  - Programy obnovy venkova
  - Programy podpory rozvoje průmyslových investic

Programy řešící ekologické zátěže

- **Zákon 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu** upravuje převody ekologických závazků státu na nabyvatele druhé privatizace. Uzavřeno celkem 267 ekologických smluv. Ukončeno bylo 53 ekologických smluv, od 8 odstoupeno. Více na www.fnm.cz/fnm/web.nsf.
- **Usnesení vlády č. 51/2001 umožňuje nově řešit i případy, kdy privatizační projekt byl předložen do 1.3.1992 a jeho součástí nebyl ekologický audit posouzený MŽP.** V tomto případě je možné požádat vládu o uzavření smlouvy i po realizaci rozhodnutí o privatizaci, přičemž **uzavření smlouvy je možné pouze v případě velmi závažné ekologické závady prokazatelně vzniklé před privatizací, zejména takové, která ohrožuje zdroj pitné vody pro hromadné zásobování obyvatel.**
- **Sanace lokalit po těžbě a úpravě uranu a sanace lokalit znečištěných radionuklidy.** Důležitým státním orgánem při všech řízeních je Státní úřad pro jadernou bezpečnost dle zákona č. 18/1997 Sb. (atomový zákon).
- **Odstraňování škod způsobených Sovětskou armádou**
- V září 1991 vláda ČSFR rozhodla usnesením č. 577/1991 o zřízení Úřadu pro řešení důsledků pobytu sovětských vojsk na území ČSFR.
- **Staré ekologické zátěže řešené dle odst. 4 § 42 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách**
- V případě tohoto zákona má stát povinnost, existuje-li nebezpečí, zjednat nápravu.
- Tyto případy řeší MŽP s krajskými úřady, pověřenými obcemi 3. řádu a obcemi v celé republice. Prostředky pro tyto práce lze dle novelizace zákona 254/2001 Sb. o vodách ve znění novelizovaného zákona 20/2004 Sb. hradit z k tomu účelu vytvořených účtů krajských úřadů ve výši 10 mil. Kč ročně.
- **Staré ekologické zátěže řešené na základě usnesení vlády** – Toto je nestandardní přístup, vláda k tomuto způsobu řešení přistupuje výjimečně, pouze u obzvlášť závažných havárií,

Programy řešící dopady převodů vojenského majetku

- 2005-Program MMR orientovaný na podporu rozvoje v oblastech bývalých vojenských újezdů Milovice a Ralsko, www.mmr.....
- 2004- Program MMR orientovaný na bývalé vojenské objekty převedené na obce – úpravy UP, www.mmr,,,,,,
- 1991- Program MŽP -Odstraňování škod způsobených Sovětskou armádou. Vláda v roce 1991 ČSFR rozhodla usnesením č. 577/1991 o zřízení Úřadu pro řešení důsledků pobytu sovětských vojsk na území ČSFR
www.env.....

Programy chránící památkové hodnoty

- Různé programy a granty MK viz www.mk.....

Programy odstraňující následky povrchové těžby

- Revitalizace oblastí, narušených těžbou hnědého uhlí v Ústeckém a Karlovarském kraji
  - vláda uznala naléhavou potřebu řešení škod vzniklých před privatizací hnědouhelných těžebních společností a odsouhlasila záměr postupně vyčlenit částku 15 mld. Kč z privatizačních výnosů FNM ČR,
  - první etapa ve výši 3 mld. Kč, na účast státu na nákladech revitalizace krajiny narušené činností státních těžebních podniků v Ústeckém a Karlovarském kraji.
  - vláda schválila svým usnesením č. 446 ze dne 29.4. 2002 ustanovení a složení mezirezortní komise (jako vrcholného řídicího a koordinačního orgánu) k řešení ekologických škod vzniklých před privatizací hnědouhelných těžebních společností v Ústeckém a Karlovarském kraji.
- Administrátor programu je [MPO viz www.mpo.....](http://www.mpo.cz)

Programy podporující společenské hodnoty

- 2004 - Program MV – Čistá obec, www.mv.....
- **2001** –MMR- Program na podporu rozvoje SZ Čech a Ostravského regionu, www.mmr.....

Programy péče o krajinu

2005 - MŽP - Program péče o urbanizované prostředí

- napomoci uchování, obnově či zakládání významných ploch obecní zeleně (veřejně přístupné i vyhrazené zeleně) včetně zeleně školních, vzdělávacích, léčebných, sociálních a dalších zařízení s významnou socializační funkcí v sídelní krajině www.env.....
- přispět k regeneraci přírodní složky ŽP území s průmyslovou, dopravní a výrobní funkcí
- podpořit rekonverzi brownfields v sídelní krajině zakládáním významných ploch sídelní zeleně
- umožnit obnovu či zakládání ploch a koridorů sídelní zeleně jako součást realizace ÚSES

2002 – SFŽP - Program regenerace urbanizované krajiny

dílčí program kofinancování výsadby a dosadby zeleně v intravilánu venkovských i městských obcí, spojených se založením nebo obnovou www.sfzp.....

- izolační zeleně oddělující obytnou zónu od průmyslových areálů
- významných ploch vyhrazené zeleně (areály zdravotních a sociálních zařízení a hřbitovy)
- zeleně návsí a náměstí obcí do 10 000 stálých obyvatel

Programy obnovy venkova

- MMR- www.mmr.cz

Podpora rozvoje průmyslových investic

- 1998-2006 – CzechInvest - Program na podporu rozvoje průmyslových zón
  - Prostředky státního rozpočtu – k využití na regenerace BF's 1,3 mld.Kč – **pouze na strategické projekty**
  - Podmínky:
    - min. 2ha
    - 75% regenerovaného území či prostoru v objektu pro zpracovatelský průmysl nebo navazující služby
    - Podmínka znečišťovatel platí
    - Platný územní plán nebo územní rozhodnutí

Nástroje - územní plánování, fiskální, ekologické, ect....

- Naš právní rámec není znovuvyužití brownfields příliš přátelský, chybí nám nástroje, které jsou obvyklé v jiných zemích
- Nástroje, které v současné době máme jsou nedostatečné
- Během příštích několika let se budou objevovat nové nástroje, které například budou
  - Dodávat investorům právní jistotu
  - Limitovat zodpovědnostní aspekty
  - Pomohou vytvářet shodu majitelů
  - Pomohou nasměrovat soukromé investice do regenerací

Možnosti strukturálního financování

- Fond soudržnosti
- OP Průmysl a podnikání
- OP Infrastruktura
- OP Rozvoj venkova
- OP SROP
- OP Rozvoj lidských zdrojů
- „Norské“ fondy

Možnosti současných fondů

- nutnost identifikovat vhodné priority a reagovat na výzvy, kde alespoň část problematiky může být aplikovatelná

Fond soudržnosti

Řídícím orgánem je MMR, Fond má dvě jednotky, jež sídlí na MD a MŽP.

- MD je zaměřena na dopravní infrastrukturu
- MŽP zaměřena na životní prostředí a má následující priority v oblasti ochrany životního prostředí:
  - čištění odpadních vod,
  - zajištění množství a jakosti pitné vody,
  - nakládání s odpady,
  - ochrana ovzduší a klimatu,
  - **odstraňování starých ekologických zátěží**
- Směrnice a materiály týkající se FS a formuláře žádostí jsou vyvěšeny na webových stránkách MŽP www.env.....,
- Z Fondu soudržnosti může být poskytnuta pomoc na projekty v oblasti životního prostředí, které naplňují cíle ekologické politiky EU a které strategii Fondu.
- Celkové náklady na projekt musí činit minimálně 10 milionů € (s výjimkou přípravných studií). Na projekt s náklady nižšími než 10 milionů € lze výjimečně poskytnout podporu v odůvodněných případech. Žadatelé o podporu FS mohou také žádat o příspěvek ze Státního fondu životního prostředí České Republiky. Poskytování a čerpání takových finančních prostředků pro investiční projekty.

OP Průmysl a podnikání

Program Reality:

- Regenerace zóny (dotace až 100% uznatelných nákladů, max. 1,5 mld.Kč)
- Regenerace nájemního objektu (dotace 46% nebo 75% dle typu žadatele)
- Výstavba zóny
- Rozvoj zóny
- Výstavba nájemního objektu
- Projektová dokumentace
- O dotaci v programu Reality může žádat:
  - Obec, svazek obcí, kraj
  - Soukromý developer
  - Malý nebo střední podnik (MSP)
- Program klasifikuje projekty na
  - Výdělečný projekt
  - Nevýdělečný projekt
  - Nákladová mezera: $NM = CO + UN - COP$

OP Průmysl a podnikání zahrnuje opatření na zvýšení energetické účinnosti a úspory energie OP Rozvoj lidských zdrojů je podporováno environmentální vzdělávání

OP Infrastruktura

- Program má čtyři priority.
  - modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu,
  - snižování negativních důsledků dopravy na životní prostředí,
  - budování environmentální infrastruktury,
  - technická asistence
- První dvě priority jsou v gesci MD,
- Třetí priorita v gesci MŽP (odbor integrovaného financování), které je také řídicím orgánem pro celý OP Infrastruktura.
- Čtvrtá priorita je společná.
- Roli zprostředkujícího subjektu a platební jednotky pro OP Infrastruktura, konkrétně pro prioritu 3 a částečně pro prioritu 4, má SFŽP.
- Dne 12.5. 2004 ministr životního prostředí podepsal Směrnici č. 8/2004 o poskytování finančních prostředků z OP Infrastruktura – Priorita 3, včetně spolufinancování ze SFŽP (pod č.j. M/200217/04). Příjemce pomoci musí zajistit financování minimálně ve výši 10 % ze základu pro výpočet podpory. **3.1 – Obnova environmentálních funkcí území** až 80%) a podporu ze SFŽP ČR (jedná se o dotaci do výše 10% z uznatelných nákladů, popřípadě Fond může poskytnout i půjčku) na investiční projekt. Dále Směrnice řeší dotaci na zpracování dokumentace (až do 50% uznatelných nákladů). Jednotlivá opatření a typy žadatelů jsou uvedeny v programovém dodatku.

OP Rozvoj venkova

- OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství obsahuje mimo jiné i priority pro aktivity v lesním hospodářství např.
  - zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd
  - opatření na zlepšení podmínek života hospodářských zvířat

OP SROP

- Program revitalizace městských částí
- OP SROP je využíván některými obcemi (Moravská Třebová, Svitavy) ke znovuvyužití průmyslových brownfields pro společenské aktivity

OP Rozvoj lidských zdrojů

- Některé priority jsou vhodné na rozvoj vzdělávání a zvyšování povědomí o problematice.

„Norské“ fondy

- Toto jsou fondy ze zemí, které nejsou členy EU ale jsou součástí EU obchodního prostoru www.mfcr.....
- Priority zde umožňují spíše měkké a identifikační programy, jelikož částky nejsou velmi vysoké
  - V rámci priorit je možné pokrýt některé aspekty problematiky brownfields, zejména inventarizace a identifikace poškození území

Ostatní možnosti

- EU měkké programy
  - Rámcový výzkumný program
  - Leonardo
  - Leader
  - LIFE
  - INTEREG a jeho budoucí formy
- REC
- GEF
- Mezinárodní granty
- Národní granty
- Národní výzkumné programy
- Grantové aktivity různých národních vlád a ambasád

Děkuji Vám za pozornost

jjackson@volny.cz

Jiřina Bergatt Jackson,